

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de sayıları giderek artan Geri Gönderme Merkezleri işkence, kötü muamele ve hak ihlallerinin sıklıkla yaşandığı kapatılma merkezlerine dönüşmüştür. Vahim işkence iddialarının yanı sıra hukuka aykırı deport işlemleri, kamu görevlileri tarafından işlenen suçlar ve insanlık dışı koşullar hemen her gün basına ve raporlara yansımaktadır. Geri Gönderme Merkezleri hakkındaki tüm bu iddialarının araştırılması, sorumlu ve faillerin tespiti ile yaşanan hukuksuzluklara son verilmesi amacı ile Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz. **29.04.2024**

Dilan KUNT AYAN
Sanlıurfa Vekili

2011 yılından itibaren Suriye İç Savaşı nedeniyle gelen zorunlu ve kitlesel göç sonucu, Türkiye dünyada en fazla göçmen barındıran ülke haline gelmiştir. 9 Kasım 2023 tarihinde İçişleri Bakanı tarafından yapılan açıklamada düzenli göçmen sayısının 4 milyon 643 bin 986 olduğu açıklanmıştır.

Düzensiz ve kitlesel göçler, hükümetin yanlış göç politikalarına paralel olarak meydana gelen toplumsal ve hukuki sorunlar, Türkiye’de Geri Gönderme Merkezleri’nin sayısının git gide artmasına neden olmuştur. GGM’lerin yapısı ve işleyişi ile ilgili pek çok sorun da beraberinde gelmiştir. Pek çok Geri Gönderme Merkezi’nden sıklıkla işkence, kötü muamele ve hak ihlalleri haberleri gelmektedir.

Geçtiğimiz haftalarda Antalya Döşemealtı Geri Gönderme Merkezi’nde tutulan 400 göçmen, mülteci ve sığınmacıdan 52’si, imzaladıkları işkence ve şiddete karşı şikâyet dilekçesini Adalet Bakanlığı’na ve basına ulaştırmıştır. Dilekçede: “*Burada bize haklarımızı vermiyorlar. Bize hayvan gibi davranıyorlar. Hasta olan kişileri hastaneye sevk etmiyorlar. Burada çalışan görevliler ve güvenlikler bize hakaret edip, şiddet uyguluyorlar. Buradaki insanları deport etmeye çalışıyorlar ve sürekli bizi korkutuyorlar.*” ifadelerine yer verilmiştir. İşkenceye uğrayan göçmenler dışarı çıkmadıkları için dar raporu alamadıklarını, sürekli olarak Beyaz Oda’ya götürülüp dövülmekle hatta öldürülmekle tehdit edildiklerini anlatmışlardır. Şikâyet dilekçesinin ardından aralarında dilekçeye imza atanların olduğu 14 kişi Van Kurubaş Geri Gönderme Merkezi’ne gönderilerek cezalandırılmışlardır.

Van Kurubaş Geri Gönderme Merkezi, daha önce tecavüz ve işkence vakalarının yaşandığı, ayrıca sınıra yakın olması nedeniyle hukuksuz deport tehditlerinin yüksek olduğu bir Geri Gönderme Merkezi’dir. 2020 yılında Van Kurubaş GGM’de İranlı göçmen bir kadının merkezde çalışan güvenlik görevlileri tarafından tecavüze uğradığı ortaya çıkmış, 2 görevliye 15’er yıl hapis cezası verilmiştir. Yine Van GGM’de Nisan 2023’te farklı şehirlerde ikamet izinleri bulunmadığı için gözaltına alınıp Van’a gönderilen Türkmenistan vatandaşı 130 kişinin Geri Gönderme Merkezinde yaşanan bir gerilim sonrasında jandarmanın feci şekilde dövüldükleri ortaya çıkmış, bu vakaların ardından sorumlu ve failler yargılanmamıştır. Bu ve benzer olaylar Türkiye’de Geri Gönderme Merkezleri’nin durumunu ortaya koymaktadır.

Son olarak ise 28.04.2024 tarihinde, Çanakkale'deki sendika ve hak örgütleri Ayvacık Geri Gönderme Merkezi'nde yaşanan hak ihlallerine dair yayınladıkları "Mart 2023-Mart 2024 Göçmen Komisyonu Gözlem Raporu"nda, ağır derecede ve şok edici işkence ve tecavüz iddialarına yer vermiştir.

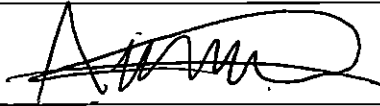
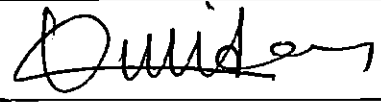
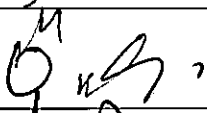
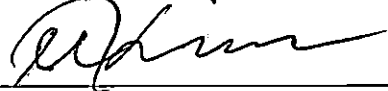
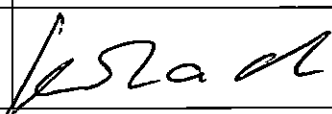
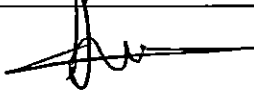
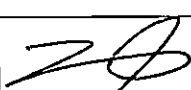
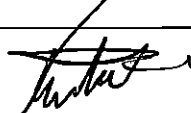
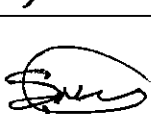
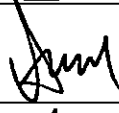
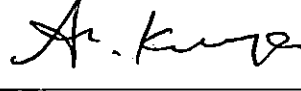
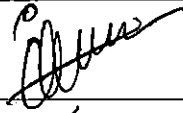
Raporda, 21 Temmuz 2023'te komisyon üyelerine telefon üzerinden ulaşan bir kadının: *"Erkeklerden bir grup, diğer erkeklerle tecavüz ediyor. Eşim banyo yapmaya korkuyor, çünkü banyo yapmaya gittiğinde tecavüz riski olduğunu söylüyor. Ayrıca yemekler köpeğe verilir gibi yerlere atılıyor ve 'hadi ye' deniyor. Kadınlar uyuşturucuya alıştırılıyor. Hijyen açısından çok kötü koşullarda ve kadınlarla erkekler beraber aynı odalarda kalmaya zorlanıyor"* şeklindeki aktarımlarına yer verilmiştir.

Ayrıca, raporda 15 Eylül 2023'te kadın bir mültecinin komisyona ulaştığı ve GGM'de sağlıklı olmayan koşullarda yaşadıklarını belirttiğine yer verilmiştir. Raporda, kadınların erkeklerle aynı yerde kalmaya zorlandıkları, şikâyet ettiklerinde eski müdürün "Sizi buradan çıkartabilirim" sözleriyle tehdit ettiği ve 100 bin TL rüşvet istediğini söylediği belirtilmiştir. İddialar sonrası 21 Eylül 2023'te kadının sınır dışı edildiği bilgisi alındığı belirtilmiştir.

GGM'de tutulan kişilerin memurlar tarafından *"Pis Afgan", "Geberip gitmiyorsunuz", "Her şeyi mahvettiniz"* gibi nefret söylemlerine maruz kaldığı belirtilen raporda, *"GGM doktorlarının sorumsuz davranışlarından, bebeklerin ve yetişkinlerin aynı hijyensiz koşullarda tutulmasından, battaniye gibi ihtiyaçların yetersizliğinden, içme suyunun yeteri kadar tedarik edilmemesinden, tutulan kişilere verilen gıdanın tek öğün olacak şekilde ekmek arası peynirden ibaret olması gibi durumlardan şikayetçi olunduğu"* belirtilmiştir.

Tüm bu iddialar Türkiye'deki Geri Gönderme Merkezleri'nin vehametini ortaya koymaktadır. Cezaevlerinden daha kapalı, denetlemeden uzak ve işleyiş bakımında keyfi kurumlara dönüşmüştür. Türkiye'nin tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Cenevre Sözleşmeleri ve Protokolleri, herhangi bir devlet kurumunun insan hakları ihlallerine karşı taşıdığı yükümlülükleri belirlemektedir. Göç İdaresine bağlı Geri Gönderme Merkezi'nde yaşanan vahim koşullar ve insan hakları ihlalleri, Türkiye'nin bu sözleşmelere ve protokollere uygun davranma sorumluluğunu öne çıkarır. Türkiye'nin uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmesi, uluslararası insan hakları standartlarına uygun davranması ve bu tür olaylara karşı gerekli adımları atması gerekmektedir.

Bu nedenlerle, Geri Gönderme Merkezleri'nde yaşanan hak ihlallerinin araştırılması, tespit edilen ihlallerin bir an önce giderilmesi, bir daha bu tür ihlallerin yaşanmaması, işkence ve kötü muamele uygulayan fail ve sorumluların yargılanması, kurumsal eksikliklerin giderilmesi ve başta yaşam ve sağlık hakkı olmak üzere buralarda tutulan sığınmacı ve göçmenlerin haklarının ulusal ve uluslararası standartlara göre sağlanabilmesi için Meclis bünyesinde etkili, bağımsız ve tarafsız yöntemlerle işleyecek bir komisyon kurularak gerekli araştırma ve çalışmaların yapılmasını teklif ederim.

1	Sinan Gıfıyınok	Van	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	Ç. Otlur
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	Mehmet KAMAÇ	DİYARBAKIR	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	